

УДК 342.9

DOI <https://doi.org/10.32782/2523-4269-2022-81-4-1-61-67>**Веселов Микола Юрійович,**

доктор юридичних наук, професор

*(Криворізький навчально-науковий інститут**Донецького державного університету внутрішніх справ,**м. Кривий Ріг)*ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3963-2764>**Нестеренко Олексій Михайлович,**

доктор філософії у галузі права,

суддя

*(Інгулецький районний суд**міста Кривого Рогу Дніпропетровської області, м. Кривий Ріг)*ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9893-6936>

ВІЙСЬКОВІ СЛУЖБОВІ АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ: ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОЇ РЕГЛАМЕНТАЦІЇ ТА КВАЛІФІКАЦІЇ

У центрі уваги цього дослідження опиняється один з визначальних аспектів правильної кваліфікації військових службових адміністративних правопорушень – правове визначення та ознаки військової службової особи. На підставі наукового аналізу положень чинного законодавства та судової практики з розгляду справ про військові адміністративні правопорушення дається правова оцінка наявних визначень основних понять «військова службова особа» – «військова посадова особа» тощо.

Ключові слова: *військове адміністративне правопорушення, військова службова особа, військова посадова особа, військовий начальник, кваліфікація, судове рішення, спеціальний суб'єкт.*

Постановка проблеми. Протягом 2017–2021 рр. питома вага справ про військові адміністративні правопорушення у загальній кількості всіх справ про адміністративні правопорушення, які перебували у провадженні місцевих судів, становила від 2,44% до 3,05%. Загальну кількість та динаміку цього виду адміністративних проступків представлено у табл. 1.

Ситуація суттєво змінилась у бік погіршення з початком повномасштабної війни в Україні. Це можна пояснити низкою причин, зокрема різким збільшенням кількості військовослужбовців через проведення у країні загальної мобілізації, перебуванням багатьох військових у стані психологічного стресу тощо.

Як слушно зазначають науковці, деякі з окреслених в адміністративно-деліктному законодавстві військових проступків посягають на загальний порядок перебування на військовій службі (становить частину загальних військових правовідносин), інші – на спеціальний (який, своєю чергою, зумовлюється специфікою військової служби) [5]. До деліктів, які порушують спеціальний порядок, можна віднести *військові службові правопорушення* (статті 172-13, 172-14, 172-15, 172-16 Кодексу України про адміністративні правопорушення (далі – КУпАП)), оскільки вони можуть бути вчинені лише спеціальним суб'єктом – *військовою*

Таблиця 1

Стан розгляду судами справ про військові адміністративні правопорушення (2017–2022 рр.)

Рік	2017	2018	2019	2020	2021
Кількість справ, що перебували в провадженні	21948	19565	25 401	25 207	24568
Питома вага, % від загальної кількості	2,92	2,44	3,05	2,81	2,54
Динаміка, %		-10,9 ↓	29,8 ↑	-0,8 ↓	-2,54 ↓
Кількість розглянутих справ про накладення адміністративного стягнення	14 257	13394	18 101	18 670	18575

За даними [1; 2; 3; 4]

службовою особою. Правильне розуміння змісту цього терміна та адекватне його застосування під час оформлення правопорушень і розгляду справ судами є запорукою правильної кваліфікації делікту, законності у разі

реалізації інституту адміністративної відповідальності за адміністративні військові правопорушення. Водночас вивчення судової практики демонструє низку недоліків та помилок, які мають місце у такому виді проваджень (як у разі оформлення фактів правопорушень, так і під час їх розгляду судами), що зумовлює необхідність ретельного наукового аналізу положень законодавства та зазначених правовідносин.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дотепер тема військових правопорушень періодично ставала предметом досліджень українських учених. Зокрема, поняття та окремим особливостям статусу військової службової особи як спеціального суб'єкта цього виду правопорушень у своїх публікаціях приділяли увагу такі автори, як: Г. Ганова [6], М. Карпенко [7], М. Туркот [8], О. Остапенко [9], С. Попова та І. Остапенко [10] тощо. Останні зі згаданих авторів слушно наголошують, що офіційний статус особи, наявність військового звання та обіймання військової посади не звільняють її від юридичної відповідальності, яка є «необхідним правовим засобом надійної охорони військового правопорядку від порушень, свого роду гарантією його міцності і непопущеності, а також забезпечує боєготовність та боєздатність ЗСУ» [10, с. 49]. Водночас особливості інституту відповідальності військових службових осіб науковці здебільшого досліджують через сутність військової дисципліни, обов'язків військовослужбовців щодо її додержання. Для вирішення ж питання кваліфікації та притягнення до адміністративної відповідальності військових службових осіб на перший план виступають такі чинники, як їхні посадові обов'язки, поєднані із втіленням принципів єдиначальності та субординації. До того ж певної невизначеності у цих питаннях додає одночасна наявність у вітчизняному законодавстві двох близьких за визначенням термінів «військова службова особа» та «військова посадова особа».

З урахуванням наведеного **метою цієї статті** є обґрунтування єдиної позиції щодо тлумачення та правової оцінки наявних визначень основних понять «військова службова особа», «військова посадова особа», чітке розуміння яких має принципове значення для правильної кваліфікації деліктів, об'єктивного та законного розгляду судами адміністративних справ про військові службові правопорушення.

З огляду на зазначену мету для напрацювання порад суддям щодо правильного визначення суб'єкта військових службових адміністративних правопорушень завданням дослідження стає вирішення таких взаємопов'язаних питань: «Як поняття «військова службова особа» співвідноситься з поняттям «військова посадова особа»?» та «Хто саме з військовослужбовців підпадає під цю категорію?».

Виклад основного матеріалу. Отже, почнемо з того, що суб'єктом військових службових правопорушень є військова службова особа. У Кримінальному кодексі України (далі – ККУ) (примітка 1 до ст. 425) та КУпАП (примітка до ст. 172-13) зазначено, що під *військовими службовими особами* «...розуміються військові начальники, а також інші військовослужбовці, які обіймають постійно чи тимчасово посади, пов'язані з виконанням організаційно-розпорядчих або адміністративно-господарських обов'язків, або виконують такі обов'язки за спеціальним дорученням повноважного командування» [11; 12].

Шукаючи відповідь на перше запитання, слід зазначити, що на сьогодні в українському законодавстві утворилася ситуація паралельного існування двох дуже схожих понять. Як було зазначено, деліктне законодав-

ство (кримінальне та адміністративне) в обох випадках використовує термін «військова службова особа». Водночас у профільному законі, який здійснює правове регулювання відносин між державою і громадянами України у зв'язку з виконанням ними конституційного обов'язку щодо захисту Вітчизни, незалежності та територіальної цілісності України, а також визначає загальні засади проходження в Україні військової служби, законодавець використовує та надає визначення терміна «*військові посадові особи*» – це військовослужбовці, які обіймають штатні посади, пов'язані з виконанням організаційно-розпорядчих чи адміністративно-господарських обов'язків, або які спеціально уповноважені на виконання таких обов'язків згідно із законодавством [13, ч. 12 ст. 6]. Крім того, суб'єктами правопорушень, пов'язаних з корупцією, Закон України «Про запобігання корупції» називає військових посадових осіб Збройних сил України (далі – ЗСУ), Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України та інших утворених відповідно до законів військових формувань [14].

З урахуванням позиції деяких інших учених О. Остапенко зазначає, що термін «*службова особа*» часто ідентифікують з терміном «*посадова особа*», з наявними при цьому правами та обов'язками, які дозволяють виконувати особою конкретно визначені функції. При цьому пояснення терміна «*посада*» передбачає сукупність прав, обов'язків і відповідальності, вимог до знань, досвіду, кваліфікації працівника [9, с. 87; 15, с. 210]. М. Туркот в одній зі своїх публікацій, присвячених розгляду військових службових осіб як суб'єктів відповідальності за корупційні адміністративні правопорушення, наводить доволі ретельний аналіз нормативно-правових актів, а також судової практики щодо визначення основних складових елементів терміна «службова військова особа» (військові начальники, організаційно-розпорядчі та адміністративно-господарські обов'язки [16]). Разом з цим з наведеного у публікації авторського визначення терміна «*військові службові (посадові) особи – це...*» [8, с. 16] випливає, що вчений ототожнює ці два поняття та не робить жодного наголосу на тому, що у різних чинних законодавчих актах вони використовуються окремо. Закон України «Про військовий обов'язок і військову службу» у ст. 6 дефініцію терміна «військова посадова особа» надає в контексті розгляду такої категорії, як «*військова посада*», і визначення правових питань, пов'язаних з військовими штатами, порядком призначення на військові посади, умови їх заміщення цивільними особами чи резервістами у мирний або воєнний час тощо. Водночас *військову службу* у ст. 2 цього Закону законодавець розглядає у широкому сенсі як професійну діяльність придатних до неї осіб, пов'язану з обороною України, її незалежності та територіальної цілісності. При цьому особи, які проходять військову службу, вважаються військовослужбовцями. Тому для підкреслення наявності у певної групи військовослужбовців організаційно-розпорядчих та/чи адміністративно-господарських обов'язків застосування терміна «військова посадова особа» у цьому Законі виглядає цілком доречним. Чи доцільно з огляду на це запровадити заміну термінології у КУпАП та ККУ України?

Справа у тому, що у кримінальному законодавстві знов-таки використовується більш загальне поняття «*службова особа*» (розділ XVII ККУ України), визначення цього терміна дається законодавцем у примітці 1 до ст. 364 згаданого Кодексу. Порівнюючи чинні визначення понять «службова особа» та «військова службова

особа», М. Карпенко слушно підкреслює, що за змістом вони різняться насамперед у тому, що в п. 1 примітки до ст. 364 КК службових осіб наділено функціями представників влади, чого немає в п. 1 примітки до ст. 425 КК. Основною ознакою наявності у військової службової особи функцій представника влади є розпорядчі повноваження щодо осіб, які їй не підлегли за військовою службою [7, с. 162].

Простежуючи генезу українського законодавства про кримінальну відповідальність, слід пригадати, що КК України (1960 року) до 2001 року містив главу VII (Посадові злочини), а відповідно, використовувалися терміни «посадова особа», а у главі XI (Військові злочини) – «військова посадова особа». Деякі автори (наприклад, М. Мельник, М. Хавронюк) вважають, що термін «службова особа» за своїм змістом є ідентичним поняттю «посадова особа», при цьому використання сучасної термінології у кримінальному законодавстві видається вченим більш вдалим та обґрунтованим [17, с. 1046]. З огляду на наведене, можна впевнено говорити, що повернення до варіанту «посадова особа» у кримінальному законодавстві навряд чи відбудеться, а тож пропозиція змінити термін «військова службова особа» на «військово-посадову особу» спричинить лише зайві заперечення і розбіжності у тлумаченні взаємозалежних понять. Вважаємо, що зміни зазначеної термінології лише у законодавстві про адміністративні правопорушення також будуть нелогічними і неправильними, з огляду на дуже близькі за змістом склади більшості військових адміністративних і кримінальних правопорушень.

Повертаючись до розгляду понять «військова посадова особа» та «військова службова особа», слід зазначити, що здебільшого, розглядаючи справи про військові адміністративні правопорушення, суди (судді) не бачать різниці між ними. Це впливає зі змісту постанов, у мотивувальній частині яких судді одночасно посилаються на ст. 6 Закону України «Про військовий обов'язок і військову службу» та примітку до ст. 172-13 КУпАП, приписи яких, за переконанням суддів, містять аналогічні визначення [18; 19]. В одному із судових рішень ми знаходимо нібито технічну, але по суті принципову помилку, яка полягає в тому, що, посилаючись на примітку до ст. 172-13 КУпАП, суддя прирівнює особу, яка притягається до адміністративної відповідальності, до «військової посадової особи»: «... Особа 1, будучи за посадою начальником для військовослужбовців сержантського (старшинського) складу навчального взводу та особового складу, який проходить навчання у підрозділі, в розумінні примітки до ст. 172-13 КУпАП є військовою посадовою особою» [20]. Але ж нагадаємо, що КУпАП згадує виключно про військову службову особу. Цей приклад додатково підкреслює наявну у законодавстві та судовій практиці проблему відсутності уніфікованого підходу до розуміння зазначеної термінології.

Зі свого боку зауважимо, що визначення понять «військова посадова особа» та «військова службова особа» у чинному національному законодавстві схоже, але не ідентичне. Наголошуючи на цьому, ми фактично підходимо до розгляду другого питання, яке стоїть на «порядку денному» в контексті цього дослідження.

З'ясування ознак військової службової особи має принципове значення для правильної кваліфікації, а відповідно і притягнення військовослужбовців до адміністративної відповідальності за низкою складів військових адміністративних правопорушень (їх перелік ми наводили на початку цієї публікації). Вивчення судової практики свідчить, що випадки помилкового

оформлення адміністративних матеріалів за статтями глави 13-Б КУпАП на військовослужбовців, які не є спеціальним суб'єктом у передбачених законом випадках, є непоодинокими. Наприклад, суддя Київського районного суду м. Харкова за результатами розгляду справи № 953/4116/22 про адміністративне правопорушення за ч. 2 ст. 172-14 КУпАП («Перевищення військовою службовою особою влади чи службових повноважень» – суб'єктом цього проступку може бути лише військова службова особа. – Прим. авт.) своєю постановою від 26.08.2022 р. закрив провадження стосовно стрільця стрілецького відділення стрілецького взводу, який нібито, не маючи на те належних службових повноважень, не погодивши свої дії з безпосереднім начальником та/або прямими начальниками, за власною ініціативою забрав з приміщення гауптвахти іншого, раніше затриманого військовослужбовця. Суддя аргументував своє рішення тим, що матеріали надані на розгляд справи не містили доказів того, що солдат Особа 1 є військовою службовою особою, тобто під час проходження військової служби на нього покладено виконання організаційно-розпорядчих чи адміністративно-господарських обов'язків або обов'язків за спеціальним дорученням повноважного командування [21]. У тих випадках, коли диспозиція статті КУпАП суб'єктом скоєння адміністративного правопорушення передбачає військову службову особу чи начальників (командирів) та інших керівників (як-то у ч. 2 ст. 172-20) відсутність наявних ознак у особи, яка притягається до адміністративної відповідальності фактично створює ситуацію неправильної кваліфікації дій порушника (навіть якщо в його діях є порушення певних правил). Одним з багатьох прикладів на підтвердження цього є рішення судді Центрально-Міського районного суду м. Кривого Рогу від 22.10.2022 р. у справі № 216/4672/22. Висловлюючи свою позицію за результатами ознайомлення з наданими матеріалами та обставинами справи, суддя зазначив: «враховуючи, що солдат Особа 1 не є суб'єктом адміністративного правопорушення, передбаченого ч. 2 ст. 172-15 КУпАП, у його діях відсутній склад цього адміністративного правопорушення, в зв'язку з чим провадження по справі має бути закрито на підставі п. 1 ст. 247 КУпАП» [22].

У справах щодо військових службових адміністративних правопорушень суди часто обмежуються з'ясуванням лише частини ознак спеціального суб'єкта, а саме дослідження відомостей про те, якими саме організаційно-розпорядчими чи адміністративно-господарськими обов'язками (обов'язками з керівництва та/або обов'язки з управління або розпорядження державним, комунальним майном) наділений військовослужбовець, який притягається до адміністративної відповідальності (наприклад, постанова судді Святошинського районного суду м. Києва від 20.12.2021 р. у справі № 759/18787/21 [18]). На відміну від Закону України «Про військовий обов'язок і військову службу», КК України та КУпАП до військових службових осіб насамперед відносять військових начальників. До того ж враховується обіймання посад, пов'язаних з виконанням організаційно-розпорядчих чи адміністративно-господарських обов'язків іншими військовослужбовцями як на постійній, так і на тимчасовій основі.

Як приклад, старший сержант Особа 1, тимчасово виконуючи обов'язки командира навчальної роти, в порушення вимог Статуту внутрішньої служби ЗСУ в умовах особливого періоду вчинив військове адміністративне правопорушення, передбачене ч. 2 ст. 172-14

КУпАП (Перевищення військовою службовою особою влади чи службових повноважень). З рішення суду чітко простежується встановлення факту тимчасового перебування Особи 1 на момент вчинення інкримінованого йому діяння у статусі військової службової особи, – «Наказом командира військової частини від 10.09.2021 р. № 213 виконання обов'язків командира 2-ї навчальної роти тимчасово покладені на сержанта-інструктора <...> старшого сержанта Особу 1» [20]. Але ці критерії не завжди чомусь беруться до уваги суддями у разі вирішення інших аналогічних справ про військові адміністративні правопорушення.

Принцип єдиноначальності у ЗСУ полягає у наділенні командира (начальника) всією повнотою розпорядчої влади стосовно підлеглих, а також наданні командиріві (начальникові) права одноособово приймати рішення, видавати накази [23]. Військові статuti передбачають можливість набуття статусу *військового начальника* як за військовим званням, так і за посадою.

Можливі варіанти підпорядкування різних категорій військовослужбовців начальникам за військовим званням закріплені у п. 32 Статуту внутрішньої служби ЗСУ. Військовослужбовці, які за своїм службовим становищем і військовим званням (пункти 31 і 32 цього Статуту) не є стосовно інших військовослужбовців начальниками або підлеглими, можуть бути старшими чи молодшими за військовим званням [23].

Перелік військових начальників за посадою міститься у різних розділах Статуту внутрішньої служби ЗСУ, Статуті гарнізонної та вартової служб ЗСУ, Дисциплінарному статуті ЗСУ (далі – Статутах ЗСУ). При цьому слід враховувати, що цими Статутами передбачено дві категорії військових начальників за посадою: військові начальники, які виконують свої обов'язки на постійній основі, а також тимчасово – під час несення спеціальних служб (внутрішньої, вартової, вахтової, прикордонної служб, бойового чергування тощо). Однак передбачити всі випадки можливого підпорядкування військовослужбовців один одному практично неможливо. У ситуаціях, які не врегульовані, слід керуватися п. 34 Статуту внутрішньої служби ЗСУ, згідно з якою у разі спільного виконання службових обов'язків військовослужбовцями, що не підпорядковані один одному, якщо їхні службові відносини не визначені командиром (начальником), начальником є старший із них за посадою, а за рівних посад – старший за військовим званням. Аналогічне визначення закріплене і у п. 8 Дисциплінарного статуту ЗСУ [24]. Перелік посад із зазначенням прав та обов'язків окремих військових службових осіб, серед іншого, може бути наведено у спеціальних настановах, інструкціях тощо [8, с. 17–18]. Крім того, набуття особою статусу військового начальника може здійснюватися як в обов'язковому порядку (безумовно), так і факультативно (за певних умов) [25]. Аналізуючи Статuti ЗСУ, можна виокремити характерні ознаки, якими наділений військовий начальник: наявність підлеглих; право одноособово приймати рішення та видавати підлеглим обов'язкові для виконання накази; право перевіряти виконання відданих наказів (розпоряджень); право вимагати від підлеглих надання оперативної та іншої інформації; право застосовувати до підлеглих заходи дисциплінарного заохочення та стягнення [23; 24; 26].

Як свідчить проведений нами аналіз судочинства (з використанням ресурсу Єдиного державного реєстру судових рішень), одними з основних підстав для повернення судами справ про військові службові адміністративні правопорушення на дооформлення є відсутність

згадування у фабулі проступку (у протоколі про адміністративне правопорушення) про перебування особи, яка притягається до адміністративної відповідальності у статусі військового начальника (там, де цього вимагають обставини справи), або відсутність у матеріалах справи доказів, які б достатньо підтверджували такий факт. Отже, питання визначення поняття військового начальника є дискусійним. Окрім того, у Статутах ЗСУ вживається поняття «командир», яке за своєю правовою природою є вужчим поняттям, ніж «військовий начальник». Водночас у випадках, коли начальник за посадою одночасно є командиром військової частини, зазначені поняття можуть і збігатися.

Також слід звернути увагу, що Законом України «Про військовий обов'язок і військову службу» передбачено такі категорії, як військовозобов'язані (особи, які перебувають у запасі для комплектування ЗСУ та інших військових формувань на особливий період, а також для виконання робіт із забезпечення оборони держави) та резервісти (особи, які проходять службу у військовому резерві ЗСУ, інших військових формувань і призначені для їх комплектування у мирний час та в особливий період). Статтею 29 цього Закону регламентовано особливості проходження зборів військовозобов'язаними та резервістами, зокрема однією з особливостей є те, що на таких осіб під час зборів поширюється дія Статутів ЗСУ [13]. Отже, під час зборів військовозобов'язані та резервісти за наявності характерних ознак (наприклад, тимчасового виконання обов'язків командира або організаційно-розпорядчих чи адміністративно-господарських обов'язків за спеціальним дорученням повноважного командування) можуть набувати статусу військової службової особи, а отже, бути суб'єктом військових службових адміністративних правопорушень.

Висновки. Таким чином, підсумовуючи викладене, можна зробити такі висновки.

По-перше, терміни «військова службова особа» та «військова посадова особа» є фактично тотожними, але, виходячи з аналізу їх визначення у різних правових актах, не абсолютно ідентичними. З метою усунення тих помилок і непорозумінь, які трапляються через таке становище у судовій практиці (як правило, під час оформлення постанов суду у справах про адміністративні правопорушення) під час розгляду такої категорії справ, радимо у Законі України «Про військовий обов'язок і військову службу» у ч. 12 ст. 6 замість терміна «військова посадова особа» дати визначення поняттю «*військова посадова (службова) особа*» таке, щоб воно було ідентичним змісту дефініції «військова службова особа», яку містить примітка до ст. 172-13 КУпАП.

По-друге, для правильної кваліфікації військових службових адміністративних правопорушень варто порадити (уповноваженням згідно зі ст. 255 КУпАП особам) у разі складання відповідних протоколів про адміністративні правопорушення та під час розгляду цих справ судом, звертатися до посадових інструкцій суб'єкта адміністративного делікту та/чи наказів (спеціальних доручень командування) про покладання організаційно-розпорядчих чи адміністративно-господарських обов'язків, тимчасове призначення виконуючим обов'язки військового начальника та з урахуванням фабули оцінювати, чи був військовослужбовець (військовозобов'язаний чи резервіст під час зборів) на час події військовою службовою особою.

Крім окресленого у цій статті, така проблематика ще містить чимало інших проблем, які потребують подальшого дослідження, зокрема і з практичної точки зору.

Виявлення, оформлення та розгляд судами військових адміністративних правопорушень в умовах війни також накладає специфічний відбиток на процедуру та особ-

ливості адміністративно-деліктного провадження, що визначатиме перспективи наших подальших наукових розвідок у цьому напрямі.

Список використаних джерел

1. Аналітичні таблиці щодо стану здійснення правосуддя за 2018 рік. Судова статистика. Вебсайт Судова влада України. URL: https://court.gov.ua/inshe/sudova_statystyka/analit_tabl_2018 (дата звернення: 14.11.2022).
2. Аналітичні таблиці щодо стану здійснення правосуддя за 2019 рік. Судова статистика. Вебсайт Судова влада України. URL: https://court.gov.ua/inshe/sudova_statystyka/analit_tabl_19 (дата звернення: 14.11.2022).
3. Аналітичні таблиці щодо стану здійснення правосуддя за 2020 рік. Судова статистика. Вебсайт Судова влада України. URL: https://court.gov.ua/inshe/sudova_statystyka/tabli_2020 (дата звернення: 14.11.2022).
4. Аналітичні таблиці щодо стану здійснення правосуддя за 2021 рік. Судова статистика. Вебсайт Судова влада України. URL: https://court.gov.ua/inshe/sudova_statystyka/analit_tabl_2021_4_2021 (дата звернення: 14.11.2022).
5. Настільна книга військового прокурора : науково-практичний посібник / кол. авт. Київ : Національна академія прокуратури України, 2017. 530 с.
6. Туркот М., Ганова Г. Визначення поняття «військовий начальник» у законодавстві України. *Вісник Національної академії прокуратури України*. 2017. № 3 (49). С. 42–48.
7. Карпенко М.І. До питання окремих ознак об'єктивної сторони військових службових злочинів у сфері управлінської діяльності. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2018. № 4. С. 161–164.
8. Туркот М. Військові службові особи як суб'єкти відповідальності за корупційні адміністративні правопорушення. *Вісник Національної академії прокуратури України*. 2012. № 4. С. 15–19.
9. Остапенко О.І. Про терміни та їх вплив на розуміння військових адміністративних правопорушень. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія «Юридичні науки»*. 2015. №. 824. С. 84–91.
10. Попова С. М., Остапенко І. О. Особливості юридичної відповідальності військових службових осіб гарнізону. *Право.ua*. 2015. № 3. С. 43–50. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pravo_2015_3_9 (дата звернення: 06.11.2022).
11. Кримінальний кодекс України : Закон України від 05.04.2001 р. № 2341-III. Дата оновлення: 06.11.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#n2833> (дата звернення: 06.11.2022).
12. Кодекс України про адміністративні правопорушення (статті 1-212-24) : Закон України від 07.12.1984 р. № 8073-X. Дата оновлення: 06.11.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#n2> (дата звернення: 06.11.2022).
13. Про військовий обов'язок і військову службу : Закон України від 25.03.1992 р. № 2232-XII. Дата оновлення: 29.10.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2232-12#n102> (дата звернення: 24.11.2022).
14. Про запобігання корупції : Закон України від 14.10.2014 р. № 1700-VII. Дата оновлення: 26.10.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#n24> (дата звернення: 06.11.2022).
15. Управління персоналом ОВС : навчальний посібник / С.В. Петков, Л.Р. Наливайко, В.П. Столбовий та ін. ; за заг. ред. С.В. Петкова. Київ : КНТ, 2010. 280 с.
16. Про судову практику у справах про хабарництво : Постанова Верховного Суду України від 26.04.2002 р. № 5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0005700-02#Text> (дата звернення: 06.11.2022).
17. Злочини у сфері службової діяльності : науково-практичний коментар КК України / за ред. М. Мельника, М. Хавронюка. 7 вид., переробл. та допов. Київ, 2010. 1288 с.
18. Постанова судді Святошинського районного суду м. Києва від 20.12.2021 р. у справі № 759/18787/21. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/102337159> (дата звернення: 08.11.2022).
19. Постанова судді Комінтернівського районного суду Одеської області від 06.12.2021 р. у справі № 504/4145/21. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/101654912> (дата звернення: 08.11.2022).
20. Постанова судді Козелецького районного суду Чернігівської області від 09.12.2021 р. у справі № 734/3917/21. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/101742911> (дата звернення: 08.11.2022).
21. Постанова судді Київського районного суду м. Харкова від 26.08.2022 р. у справі № 953/4116/22. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/105945545> (дата звернення: 08.11.2022).
22. Постанова судді Центрально-Міського районного суду м. Кривого Рогу Дніпропетровської області від 22.10.2022 р. у справі № 216/4672/22. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107067810> (дата звернення: 08.11.2022).
23. Статут внутрішньої служби Збройних сил України : Закон України від 24.03.1999 р. № 548-XIV. Дата оновлення: 21.03.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/548-14#Text> (дата звернення: 23.09.2022).
24. Про Дисциплінарний статут Збройних сил України : Закон України від 24.03.1999 р. № 551-XIV. Дата оновлення: 21.03.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/551-14#n3> (дата звернення: 27.11.2022).
25. Туркот М.С. Співвідношення понять «військовий начальник», «військова службова особа» та «військова посадова особа». *Актуальні проблеми кримінального права, процесу, криміналістики та оперативно-розшукової діяльності* : зб. матеріалів Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Хмельницький, 3 берез. 2017 р.). Хмельницький : Вид-во НАДПСУ, 2017. С. 407–411.
26. Про Статут гарнізонної та вартової служб Збройних сил України : Закон України від 24.03.1999 р. № 550-XIV. Дата оновлення: 02.04.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/550-14#n3> (дата звернення: 27.11.2022).

References

1. Sudova vlada Ukrainy. (2018). Analitichesni tablytsi shchodo stanu zdiisnennia pravosuiddia za 2018 rik. Sudova statystyka [Analytical tables on the state of administration of justice for 2018. Judicial statistics]. Retrieved from: https://court.gov.ua/inshe/sudova_statystyka/analit_tabl_2018 (Last accessed: 14.11.2022) [in Ukrainian].

2. Sudova vlada Ukrainy. (2019). Analitichni tablytsi shchodo stanu zdiisnennia pravosuddia za 2019 rik. Sudova statystyka [Analytical tables on the state of administration of justice for 2019. Judicial statistics]. Retrieved from: https://court.gov.ua/inshe/sudova_statystyka/analit_tabl_19 (Last accessed: 14.11.2022) [in Ukrainian].
3. Sudova vlada Ukrainy. (2020). Analitichni tablytsi shchodo stanu zdiisnennia pravosuddia za 2020 rik. Sudova statystyka [Analytical tables on the state of administration of justice for 2020. Judicial statistics]. Retrieved from: https://court.gov.ua/inshe/sudova_statystyka/tabli_2020 (Last accessed: 14.11.2022) [in Ukrainian].
4. Sudova vlada Ukrainy. (2021). Analitichni tablytsi shchodo stanu zdiisnennia pravosuddia za 2021 rik. Sudova statystyka [Analytical tables on the state of administration of justice for 2021. Judicial statistics]. Retrieved from: https://court.gov.ua/inshe/sudova_statystyka/analit_tabl_2021_4_2021 (Last accessed: 14.11.2022) [in Ukrainian].
5. Natsionalna akademiia prokuratury Ukrainy. (2017). Nastilna knyha viiskovoho prokurora [Desk book of the military prosecutor]: naukovo-praktychnyi posibnyk. Kyiv, 530 p. [in Ukrainian].
6. Turkot, M., Hanova, H. (2017). Vyznachennia poniattia «viiskovyi nachalnyk» u zakonodavstvi Ukrainy [Definition of the concept of “military chief” in the legislation of Ukraine]. Bulletin of the National Academy of the Prosecutor’s Office of Ukraine, 3 (49): 42–48 [in Ukrainian].
7. Karpenko, M.I. (2018). Do pytannia okremykh oznak ob’iektivnoi storony viiskovykh sluzhbovykh zlochyniv u sferi upravlinskoi diialnosti [On the question of individual signs of the objective side of military service crimes in the field of managerial activity]. Actual problems of domestic jurisprudence, 4: 161–164 [in Ukrainian].
8. Turkot, M. (2012). Viiskovi sluzhbovi osoby yak sub’iekt vidpovidalnosti za koruptsiini administratyvni pravoporushennia [Military officials as subjects of responsibility for corruption administrative offenses]. Bulletin of the National Academy of the Prosecutor’s Office of Ukraine, 4: 15–19 [in Ukrainian].
9. Ostapenko, O.I. (2015). Pro terminy ta yikh vplyv na rozuminnia viiskovykh administratyvnykh pravoporushen [About terms and their influence on the understanding of military administrative offenses]. Bulletin of the Lviv Polytechnic National University. Series: Legal Sciences, 824: 84–91 [in Ukrainian].
10. Popova, S.M., Ostapenko, I.O. (2015). Osoblyvosti yurydychnoi vidpovidalnosti viiskovykh sluzhbovykh osib harnizonu [Peculiarities of legal responsibility of military officials of the garrison]. Pravo.ua, 3: 43–50. Retrieved from: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pravo_2015_3_9 (Last accessed: 06.11.2022) [in Ukrainian].
11. Kryminalnyi kodeks Ukrainy: Zakon Ukrainy vid 05.04.2001 r. № 2341-III [Criminal Code of Ukraine: Law of Ukraine dated 04/05/2001]. Data onovlennia: 06.11.2022. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#n2833> (Last accessed: 06.11.2022) [in Ukrainian].
12. Kodeks Ukrainy pro administratyvni pravoporushennia (statti 1-212-24). Zakon Ukrainy vid 07.12.1984 r. № 8073-X [Code of Ukraine on Administrative Offenses (Articles 1-212-24): Law of Ukraine dated 07.12.1984 No. 8073-X]. Data onovlennia: 06.11.2022. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#n2> (Last accessed: 06.11.2022) [in Ukrainian].
13. Pro viiskovyi obov’iazok i viiskovu sluzhbu: Zakon Ukrainy vid 25.03.1992 r. № 2232-XII [On military duty and military service: Law of Ukraine dated March 25, 1992 No. 2232-XII]. Data onovlennia: 29.10.2022. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2232-12#n102> (Last accessed: 24.11.2022) [in Ukrainian].
14. Pro zapobihannia koruptsii: Zakon Ukrainy vid 14.10.2014 r. № 1700-VII [On prevention of corruption: Law of Ukraine dated 14.10.2014 No. 1700-VII. Update date: 10/26/2022]. Data onovlennia: 26.10.2022. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#n24> (Last accessed: 06.11.2022) [in Ukrainian].
15. Petkov, S.V. (ed.). (2010). Upravlinnia personalom OVS [Personnel management of internal affairs bodies]. Kyiv: KNT, 280 p. [in Ukrainian].
16. Pro sudovu praktyku u spravakh pro khabarnytstvo: Postanova Verkhovnoho sudu Ukrainy vid 26.04.2002 r. № 5 [On judicial practice in bribery cases: Resolution of the Supreme Court of Ukraine dated 04/26/2002 No. 5]. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0005700-02#Text> (Last accessed: 06.11.2022) [in Ukrainian].
17. Melnyk, M., Khavroniuk, M. (ed.). (2010). Zlochyny u sferi sluzhbovoi diialnosti. Naukovo-praktychnyi komentar KK Ukrainy [Crimes in the sphere of official activity: Scientific and practical commentary of the Criminal Code of Ukraine]. 7 ed., revised and added. Kyiv, 1288 p. [in Ukrainian].
18. Postanova sudu Sviatoshynskoho raionnoho sudu m. Kyieva [Decision of the judge of the Svyatoshyn District Court of Kyiv] vid 20.12.2021 r. u spravi № 759/18787/21. Yedynyi derzhavnyi reistr sudovykh rishen. Retrieved from: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/102337159> (Last accessed: 08.11.2022) [in Ukrainian].
19. Postanova sudu Kominternivskoho raionnoho sudu Odeskoi oblasti [Ruling of the judge of the Comintern district court of Odesa region] vid 06.12.2021 r. u spravi № 504/4145/21. Yedynyi derzhavnyi reistr sudovykh rishen. Retrieved from: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/101654912> (Last accessed: 08.11.2022) [in Ukrainian].
20. Postanova Kozeletskoho raionnoho sudu Chernihivskoi oblasti [Resolution of the Kozeletsky District Court of the Chernihiv Region] vid 09.12.2021 r. u spravi № 734/3917/21. Yedynyi derzhavnyi reistr sudovykh rishen. Retrieved from: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/101742911> (Last accessed: 08.11.2022) [in Ukrainian].
21. Postanova Kyivskoho raionnoho sudu m. Kharkova [Resolution of the Kyiv District Court of Kharkiv] vid 26.08.2022 r. u spravi № 953/4116/22. Yedynyi derzhavnyi reistr sudovykh rishen. Retrieved from: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/105945545> (Last accessed: 08.11.2022) [in Ukrainian].
22. Postanova Tsentralno-Miskoho raionnoho sudu m. Kryvoho Rohu Dnipropetrovskoi oblasti [Resolution of the Central City District Court of Kryvyi Rih, Dnipropetrovsk Region] vid 22.10.2022 r. u spravi № 216/4672/22. Yedynyi derzhavnyi reistr sudovykh rishen. Retrieved from: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107067810> (Last accessed: 08.11.2022) [in Ukrainian].
23. Statut vnutrishnoi sluzhby Zbroinykh syl Ukrainy: Zakon Ukrainy vid 24.03.1999 r. № 548-XIV [The Statute of the Internal Service of the Armed Forces of Ukraine: Law of Ukraine dated March 24, 1999 No. 548-XIV]. Data onovlennia: 21.03.2022. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/548-14#Text> (Last accessed: 23.09.2022) [in Ukrainian].

24. Pro Dystsyplinaryni statut Zbroinykh Syl Ukrainy: Zakon Ukrainy vid 24.03.1999 r. № 551-XIV [On the Disciplinary Statute of the Armed Forces of Ukraine: Law of Ukraine dated 03.24.1999 No. 551-XIV]. Data onovlennia: 21.03.2022. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/551-14#n3> (Last accessed: 27.11.2022) [in Ukrainian].

25. Turkot, M.S. (2017). Spivvidnoshennia poniat «viiskovyi nachalnyk», «viiskova sluzhbova osoba» ta «viiskova posadova osoba» [Correlation of the concepts “military commander”, “military official” and “military official”]. Aktualni problemy kryminalnoho prava, protsesu, kryminalistyky ta operatyvno-rozshukovoi diialnosti [Actual problems of criminal law, process, criminology and operative investigative activity]: Zb. materialiv Vseukr. nauk.-prakt. konf. (m. Khmelnytskyi, 3 berez. 2017 r.). Khmelnytskyi: Vyd-vo NADPSU: 407–411 [in Ukrainian].

26. Pro Statut harnizonnoi ta vartovoi sluzhb Zbroinykh syl Ukrainy: Zakon Ukrainy vid 24.03.1999 r. № 550-XIV [On the Statute of the Garrison and Guard Services of the Armed Forces of Ukraine: Law of Ukraine dated March 24, 1999 No. 550-XIV]. Data onovlennia: 02.04.2022. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/550-14#n3> (Last accessed: 27.11.2022) [in Ukrainian].

Veslov Mykola,

Doctor of Law, Professor

(Kryvyi Rih Scientific-Education Institute of Donetsk State University of Internal Affairs, Kryvyi Rih)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3963-2764>

Nesterenko Oleksii,

PhD in Law, Judge

(Ingulets District Court of Kryvyi Rih, Dnipropetrovsk Region)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9893-6936>

MILITARY SERVICE ADMINISTRATIVE OFFENSES: PROBLEMS OF LEGAL REGULATIONS AND QUALIFICATIONS

The focus of this study is one of the defining aspects of the correct qualification of military official administrative offenses – the legal definition and characteristics of a military official. The purpose of the article is to justify a unified position regarding the interpretation and legal assessment of the existing legal definitions of the main concepts: “military official” – “military official”, a clear understanding of which is of fundamental importance for the correct qualification of torts, objective and legal consideration by courts of administrative cases about military official offenses. On the basis of a scientific analysis of the provisions of the current legislation and judicial practice on the consideration of cases of military administrative offenses, the authors of the article formed the following conclusions. First, the terms “military official” and “military official” are actually identical concepts, but based on the analysis of their definition in various legal acts, they are not absolutely identical. In order to eliminate those errors and misunderstandings that occur due to such a situation in judicial practice when considering this category of cases, it is proposed to define the term “military official” in part 12 of Article 6 of the Law of Ukraine “On Military Duty and Military Service” the concept of “military official (official) person”. The definition of the changed term should be identical to the content of the definition “military official”. Secondly, the need to refer to the job instructions of the subject of the administrative tort, orders (special commands of the command) on the assignment of organizational-administrative or administrative-economic duties, the temporary appointment of acting military chief and, taking into account the plot, assess whether the military serviceman (conscript or reservist during the assembly) was a military official at the time of the event.

Key words: military administrative offense, military official, military official, military commander, qualification, court decision, special subject.

Надіслано до редколегії 30.10.2022